Willem Rijcken

Sommige mensen blijven langer op ons netvlies dan anderen – en voor Schin op Geul is Willem Rijcken daar een van. Dat is misschien verwonderlijk, want Willem was geen man van het grote gebaar of spectaculair optreden. Rustig, bescheiden, vriendelijk maar gereserveerd, dat zijn kwalificaties die bij hem pasten. Niettemin hoort hij nadrukkelijk bij het dorpsbeeld en in het nostalgische liedje van Wim Steinbusch over ons dorp figureert hij als een van de vaste elementen van het oude "Schin".

Willem Rijcken is geboren in Schin op Geul op 10 september 1897 als derde zoon van Mathias Rijcken en Maria Agnes Jetten. Beide ouders waren afkomstig uit Broeksittard. De vader wordt in de gegevens van de Burgerlijke Stand vermeld als "dagloner, herbergier en winkelier" maar het beeld van een rustig kruidenier is wellicht misleidend: vader Rijcken trouwde pas op 43-jarige leeftijd en had een carrière als onderofficier in het toenmalige Nederlands Indië achter de rug. Zijn conduitestaat vermeldt een bronzen en zilveren onderscheiding voor krijgsverrichtingen in Atjeh. In december 1889 kwam hij uit dienst. Het Indisch gouvernement kende hem wegens volbracht contract een jaarlijks engagement van f. 270,-- toe, plus een certificaat van goed gedrag. Een klein jaar later trad hij met zijn
24-jarige dorpsgenote in het huwelijk.
Zij kregen twaalf kinderen, een zoon en een dochter stierven enkele maanden oud.

Willem Rijcken ging na de lagere school aan de slag als leerling hovenier op kasteel Oost en werd daarna tuinman bij het Sankt Franziskus-sanatorium in Windberg bij Mönchengladbach. Uit die tijd stamt nog een aandoenlijke foto van de jonge Willem met gieter in de hand tussen zijn collega's. De schaarse correspondentie, die van toen bewaard is, wijst uit dat hij later in Herzogenrath en Valkenburg (1917) gewerkt heeft. Overigens heeft hij zijn groene vingers nooit verloren: tot op latere leeftijd onderhield hij voorbeeldig een groententuin van ouderwets formaat.

Met ingang van 16 januari 1921 wordt hij benoemd in de functie die we van hem kennen, hij wordt besteller bij de "post- en telegraafdienst" zoals dat toen heette; hij begint zijn dienst in Valkenburg. Vijf jaar nadien trouwt hij Johanna Maria Vanmeulebrouk en verhuist met haar naar Den Haag, zijn nieuwe standplaats als postbode. Daarna vertrekken zij naar Eijgelshoven, waar hij tot 1950 in functie blijft.

Een citaat uit het bidprentje bij zijn begrafenis: "In zijn huwelijk verloor hij alle kinderen. Negen ervan stierven nauwelijks geboren. Het zoontje dat 6 jaar werd moesten zijn ouders ook nog afstaan". En om een dramatische periode af te sluiten: hij verloor zijn vrouw op 3 augustus 1949 toen zij bij een gezamenlijke fietstocht in Midden-Limburg voor zijn ogen dodelijk verongelukte. Daarna - in 1950 - komt hij terug naar Schin op Geul, waar hij zijn bezigheden als postbode voortzette en introk bij zijn ongetrouwde zusters Lieske (van het postkantoor) en Mina.
Postbode in de vijftiger jaren in Schin op Geul, dat was geen sinecure. De dagelijkse routing werd door twee bestellers gedaan en voor beiden betekende dat allereerst vroeg opstaan om de zakken met post uit de eerste

trein te halen. De postbezorging in het dorp was op zijn minst een stevige wandeling annex fietstocht, gepakt en gezakt. Er was een korte en lange route, die wekelijks werden geruild. Willem Rijcken voelde zich voor dit hele proces verantwoordelijk – samen met zijn zuster Lies, die het postagentschap voerde en die zeker met kermissen en nieuwjaar doodsangsten uitstond vanwege de mogelijkheid dat op die dagen de post door een borrel of glas bier in de war zou raken.
Buiten de dagelijkse route door het heuvelland was er nog de bezorging van telegrammen. Dat kon er achteraf bijkomen en werd extra als overwerk gehonoreerd. Het aanreiken van een telegram op Berghof in de late namiddag leverde een kwartje op; daarvoor moest Willem dan de Keutenberg bestijgen en lijf en leden riskeren, want de waakhonden op Berghof hadden liever geen vreemd bezoek op het erf. Het zal duidelijk zijn dat postbode in die dagen een gezond beroep was met veel buitenlucht, maar niet direct geschikt om rijk te worden..

In goed vijfentwintig jaar werd hij dus de "dorpsfiguur" die velen nu (meer dan vijfentwintig jaar later) nog duidelijk voor ogen staat. Voor een deel komt dat natuurlijk door zijn werk, ik kan mij voorstellen dat in het dorp van toen de postbode door zijn dagelijkse ronde al gauw als een vertrouwd familielid werd gezien. Maar dat verklaart het fenomeen natuurlijk niet helemaal. Bij de oprichting in 1919 van de fanfare St.Cornelius zien we hem als muzikant op de ledenlijst. Zijn inzet als bestuurslid (1950 – 1975) en secretaris-penningmeester (1954 – 1969) van de fanfare is een tweede factor. Al die tijd was hij een harde werker voor de vereniging, altijd bereid om welk karwei dan ook op te knappen en bovendien zeer betrokken bij het wel en wee van leden en bestuursleden. In zijn werk als lid van het kerkbestuur en dus ook van het schoolbestuur kwamen zijn godsdienstzin en maatschappelijke betrokkenheid samen.

Dan was er nog de bijzondere atmosfeer van "huize Rijcken" die veel inwoners van Schin op Geul hebben gekend. In het grote huis aan de Graafstraat woonden de twee zusters met hun broers Willem en Frits; de laatste was na de dood van zijn vrouw in 1964 bij zijn familie ingetrokken, zodat het huis langzamerhand de status van een familiaal bejaardenoord verwierf. Hun dagelijkse leven ging zijn gang alsof de tijd lang had stilgestaan: verzorging van huis en tuin werd samen aangepakt. Men was met kleine dingen tevreden – zo verheugden de beide broers zich op de wekelijkse kaartavond (het Duitse spel Skat met de heer Moonen van de Vinkenberg en hun zwager meester Henri Vanmeulebrouk). Frits had het hier niet zo bekende spel naar Schin op Geul geïmporteerd en zag fanatiek toe

op een juiste naleving van de spelregels. Willem nam dat wat gemoedelijker op, behalve bij de puntentelling en het bepalen van winst of verlies. Ook als het om enkele dubbeltjes ging stond hij op een eerlijke afrekening.

Het viertal volgde de wederwaardigheden van familie, vrienden en bekenden op de voet, en voelde zich uiteraard nauw betrokken bij Schin op Geul. Contacten werden niet snel verwaarloosd – men correspondeerde of ging zolang dat nog kon op bezoek. En er kwam ook veel bezoek, uit het dorp of vrienden en familie van elders. TV betekende voor hen niet veel, de zegen Urbi et Orbi van de paus met Pasen daargelaten.

Willem Rijcken stierf op 6 december 1975, 78 jaar oud, een dood die bij hem paste : bij een bezoek van zijn fanfare van een kerkdienst (in Wijlre ter gelegenheid van de installatie van burgemeester Peters). Nog een citaat van zijn bidprentje:"Hij was een mens vol eenvoud en eerlijkheid, iedereen achtte hem om zijn nobele levenshouding".

Frans Vanmeulebrouk